

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Leuehy Péter

Cím:

Ujabb két római ucca polgári házeit ásták fel Aquincumban.

Forrás:

Magyarország

Bp.
(Hely)

1943. X. 9.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

902.6

Hely

Idő

"1943"

Személy

Ujabb két római ucca polgári házeit ásták fel Aquincumban

Beszélő emlékek és bizonyságok ezerkilencszáz esztendő távolából!

Ismét szorgalmasan dolgozik a régészeti tudomány ásója a római kori műveltség nevezetes, hazai telepén, Aquincumban. A legújabb ásásokat dr. Szilágyi János archeológus-tudósunk, az Aquincumi Múzeum igazgatója irányítja. Ő informálta a *Reggeli Magyarország* munkatársát az új ásítás eddigi eredményeiről, valamint azokról az újabb kutatásairól, amelyeknek adatai érdekes megvilágításba helyezik a hajdani római birodalomnak ezt a messze idegenbe előretolt katonai őrállomását. Aquincum tudvalevően Pannonia-tartománynak volt a fővárosa.

A római birodalom ezekkel a messze kihelyezett katonai őrállomásokkal nemcsak az egyes tartományok igazgatásáról gondoskodott, s általuk nemcsak az időről időre jelentkező, helyi lázadásokat törette le. De érvényesítette a nagy távon tartott katonai csapataival azt a római elvet is, hogy az ellenséges támadásokat a birodalom központjától lehetőleg minél messzebb kell feltartóztatni.

A birodalom bukásának egyik legfőbb oka katonai természetű volt; ahogyan folyton fogyott a nagyárvú birodalmi terület védelme és féken tartása során az itáliai vér, abban az arányban csökkent az uralom megbízhatósága és ereje. Például Panno-

niát is azért adták át békés úton, szerződés értelmében Kr. u. 400 körül a hunoknak, mert a hunok megsejtekék a rómaiakat a germánok ellen.

Városrészek feltárása

Az aquincumi új ásítások a múzeumépülettől keletre és délre lévő területen folynak s eddig is jelentős eredményre vezettek. Feltártak két uccáb, polgári lakóházak épületmaradványaival; többnyire értékes falfestménytörödékek is felszínre kerültek. Ezek a lakóházak is részesei voltak az aquincumi civilizációnak, valamennyi központi alsó fűtéssel kapta a meleget.

Ez a legújabb ásítás is belekapcsolódik a tudományos törekvésbe, amely fel akarja tárni az aquincumi polgári település teljes kiterjedését s meg akarja ismerni a régi, nagy hírű város egész uccarendszerét. A településnek most ismét csak egy kis része kerül felszínre. Nagyobb, volt városrészeket a gázgyári lakótelep házaival építettek be, vagy pedig mezőgazdasági művelésbe vontak; ezek olyan területek, amelyekhez a régész egyelőre nem nyulhat.

A régebben feltárt városrészekhez nemcsak bővítően csatlakozik az új ásítási eredmény, de a terület máris kerekdedebb történelmi képet mutat, s

jobban magyarázhatóvá teszi a település rendszerét.

Mennyi lakos volt?

A polgári település, amelynek központjában épült a mai múzeum, körülötte a kétezer év előtt volt civilizáció legszebb romemlékeivel, a fürdővel, tornaesernőkkel, boltokkal, vásárcsarnokkal — nyolcezer lakosú volt! Hogyan számították ki? Egyéb adatok számbavételén kívül erre a lakosszámra mutat az *amfiteátrum*, amely a játékoknál nyolcezer néző számára tudott helyet adni.

Ennél a polgári városnál nagyvonalú és a vele összefüggő — a mai Óbudai úszómedence helyén — a mai Óbudai kolónia. Ahhoz is tartozott egy amfiteátrum, de ez már 14—15.000 személy befogadóképességgel. Ezen a katonai város mellett kívül éltek a katonai hozzátartozók, feleségek, gyermekek, családok, mintegy 22—23.000-es létszámmal.

Igy számították ki, hogy Aquincum polgári és katonai telepének összes lakoslétszáma 60.000 volt.

A család csak a Kr. u. 4. században, a római uralom vége felé, a fegyelem és a rendszer erős lazulásakor költözhetett egy helyre a katonákkal. Ekkor már az előbbi erős milícia átalakult úgynevezett paraszthátőrséggé s főképpen a földért teljesített orszógalatot. Ekkortájt a családtagok egy része beköltözött a katonai táborba; másrészt a katonák otthagyták a táborát és kiköltöztek családjukhoz.

Ilyen volt Pest-Buda

Ezt a területet Kr. e. 10-ben, Augustus császár uralkodása idején szállották meg a rómaiak. Huszonkilenc év múlva, tehát Kr. u. 19-ben épült az első kőfalú táborerődítmény. Ez volt az első kőfalú építkezés a mai Budapest területén. Az aquincumi polgári és katonai kettős városrész mintegy ezerkilencszáz esztendővel ezelőtt, a Kr. u. 1. század folyamán fejlődött ki.

A mai Pest területén akkor még nem volt semmi, Budán azonban igen. A Ólérthegyen, a Tabánban és Sörnyéken volt a rómaiak által leigázott illir-kelta őslakosság fa-települése. Ennél a területnél feljebb mentek a hódítók s a mai Óbuda helyén s a mai Aquincumi Múzeum környékén építettek egy-egy városi települést.

Vesposianus császár Kr. u. 69—79-ig uralkodott s az ő idejében már megvolt az aquincumi polgári település csatornarendszere. A katonai telep kőfalú védelme után Kr. u. 100-ban a polgári települést is körülvezték kőfalal.

Anonimusz tévedése

A szép és kulturált város a Kr. u. 2. század végén és a 3. század elején jutott el a virágzás tetőfokára. A rómaiak olyan városiasodást és civilizációt valósítottak meg, amilyenre az aquincumi tájon csak ezerhatszáz évvel később, a 19. században került ismét sor.

A honfoglaló magyarok még jó állapotban találták az aquincumi és óbudai telepet körülvevő, magas falakat. Anonimusz a feljegyzéseinek 46. és 47. fejezeteiben azt írja, hogy a magyarok,

*Magyernél átkelve a Dunán. eljutot-
tak a hévvizekig, a mai Rómaifürdő
forrásáig, s azután elérkeztek egy »fé-
nyes város« falaihoz; ez volt At'i'a ki-
rály egykori városa. A történettudósok,
nyomonkövetve a magyarok útját, té-
vedésnek minősítik Anonimusz feljegy-
zését; az ősmagyarok nyilván Aquin-
cumot gondolták Attila egykori váro-
sának.*

A római birodalom egykori szép ör-
városának falait a XI. és XII. század-
ban kezdték bontani, s elhordani. Óbu-
dára, a házépítkezésekhez. Maga
Aquincum ebből a szempontból messze
volt, s az ottani épületrészeket meg-
óvta az évszázadok pora-földje. A most
feltárt aquincumi újabb uccák ásatá-
sait kiterjesztik ősszel és jövő tavasz-
szal a környéki beépítetlen egész te-
rületre.

Kenessey Péter
